

“Əsrin müqaviləsi” – 30

Müasir Azərbaycan tarixinin ən önəmli hadisələrindən olan “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasından otuz il ötür. 30 illik zaman kəsiyində Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi uğurlar bu beynəlxalq müqavilənin əhəmiyyətini bir daha dəyərləndirməyi zəruri edir.

“Əsrin müqaviləsi”nə siyasi, geosiyasi və iqtisadi aspektlərdən yanaşmaq lazımdır. 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanın siyasi həyatı təlatümlər və təbəddülatlar dövrü idi. Xaos, anarxiya burluğunda boğulan respublikamız parçalanma, dünyanın siyasi xəritəsindən silinməklə təhlükəli vəziyyətə düşmüşdü. Xalqımız o zaman müdrik qərar qəbul edərək ölkəni bu təhlükədən xilas etmək üçün Liderə - Heydər Əliyevə üz tutdu. Xalq öz Xilaskarını təkidlə Naxçıvandan Bakıya dəvət etdi və demokratik yolla hakimiyyətə gətirdi.

Həmin dönmədən etibarən Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyi möhkəmlənməyə başladı. Transmilli korporasiyaların Azərbaycan neftinə marağının güclü olmasına baxmayaraq, ölkə qanunvericiliyində səmərəli qoyuluşu üçün hüquqi təminatlar yətləri deyildi. Bu məsələlərdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin fenomenal şəxsiyyəti mühüm rol oynadı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevə olan inam və etimad “Əsrin müqaviləsi”nin bağlanmasıyla həllədi. Belə ki, keçmiş sovetlər birliyinin idarə edilməsində iştirakı zamanı şəxsi keyfiyyətləri ilə seçilməsi, qətiyyəti, işgüzarlığı, ən əsası isə sözlərdən hər sözünün ağası olması onu ən vacib keyfiyyəti kimi başqalarından fərqləndirmiş və dünyanın siyasi liderləri arasında yüksək nüfuz sahibinə çevirmişdi.

Məhz Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gəlməsi yeni epoxanın əsasını qoydu. Bu epoxanın adı Heydər Əliyev epoxası idi. Azərbaycanın siyasi həyatının yeni dövrü məhz müstəqilliyimizin qorunub saxlanması və möhkəmlənməsini diqtə edirdi. Dünyanın super güclərindən təmsil olunduğu neft şirkətləri ilə danışıqlar da bu yeni dövrdə baş vermişdi.

Neft şirkətləri ilə danışıqlar 1994-cü ilin martında Bakıda başladı, sonra Türkiyənin İstanbul şəhərində davam etdirildi. Danışıqların həllədi mərhələsi isə ABŞ-nin Hyuston şəhərində keçirildi. Hyustonda 1994-cü il iyulun 21-dən sentyabrın 4-dək 45 gün ərzində aparılan danışıqlarda kəskin dramatik məqamlar da az olmamışdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan nümayəndə heyəti qarşısında qoyduğu vəzifənin təmin olunması heç də asan məsələlər deyildi.

İlham Əliyev töhfəsi

Danışıqlarda iştirak etmiş korifey neft müqaviləsi mərhəmət Xoşbəxt Yusifzadə bu barədə deyirdi: “Danışıqlar ağır gedirdi. Tərəflərin hər biri öz mövqeyini, öz mənafeyini qoruyurdu. Bəzən iş o yerə çatırdı ki, ya qarşı tərəf, ya da biz danışıqları tamamilə dayandıрмаq istəyirdik. Bir dəfə qarşı tərəf şər qoydu ki, Azərbaycan Rusiya ilə danışıq Xəzər dənizinin hüquqi statusunu həll etməsə, danışıqlar davam etdirilməyəcək. Təsəvvür edirsinizmi bu nə demək idi? Məlum olduğu kimi, Rusiya ilə bu məsələ Prezident Heydər Əliyevin sözi nəticəsində

Siyasi və iqtisadi sabitliyimizin qarantı

“Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın müasir müstəqillik tarixinin ən mühüm hadisələrindən biridir

de yalnız 2002-ci ildə həll edildi. Deməli, 1994-cü ildə Amerikada Hyuston danışıqları dayandırılıbsaydı, biz yeddi-səkkiz il gözləməli olacaqdıq. Nümayəndə heyətimizin üzvü, o vaxt Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin xarici əlaqələr üzrə vitse-prezidenti vəzifəsində çalışan cənab İlham Əliyev qarşımıza qoyulmuş şərt barədə Ulu Öndərimizə məlumat verdi, onun göstərişi ilə Vaşinqtona uçuş, orada çox faydalı görüşlər keçirib, məsələni yoluna qoydu.

Biz Hyustonda olanda Mehriban xanım da bizimlə idi. Bir yerdə nahar edirdik. Bizə məsləhət verirdi, bunu belə edin, bunu elə edin, buna belə baxın. Ən vacibi isə o idi ki, biz gedəndə arxamızca su atırdı ki, işimiz uğurlu olsun.”

1994-cü il sentyabrın 20-də “Əsrin müqaviləsi” qüvvəyə girmişdi. Müqavilənin imzalanmasında Azərbaycan, ABŞ, Böyük Britaniya, Rusiya, Türkiyə, Norveç, Yaponiya və Sudiyyə Ərəbistanının 13 böyük neft şirkəti - ARDNŞ, Amoco, BP, McDermott, UNOCAL, Lukoil, Statoil, Exxon, Türkiyə Petroları, Pennzoil, ITOCHU, Ramco, Delta iştirak etmişdir. Bununla da Azərbaycanın yeni neft strategiyası və doktrinasının əsası qoyuldu.

“Əsrin müqaviləsi”ni imzalayan dövlətlərdən 3-ü - Rusiya, ABŞ və Böyük Britaniya BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri idi. Müharibə şəraitində olan bir dövlət üçün bu, çox vacib amil idi. Artıq bu müqavilədən sonra Azərbaycanda sabitlik və təhlükəsizliyin təmin edilməsi regional deyil, global bir məsələyə çevrildi. Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanın regionalda həllədi sözü sahibi olması, ümumqafqazın inkişaf perspektivlərinin məhz Azərbaycandan asılı olması müqavilənin regional və geosiyasi leytmotivinə çevrildi.

Enerji təhlükəsizliyi və geosiyasi sabitliyin təmin olunması “Əsrin müqaviləsi” kontekstində

Heydər Əliyev epoxası ilə başlayan və Ümummilli Lider tərəfindən “İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadir!” şüarı ilə həyata keçirilən iqtisadi siyasət yeni dövrün gerçəkliklərini özündə ehtiva edirdi. Bu iqtisadi siyasətin mərkəzində məhz neft amili dururdu. “Əsrin müqaviləsi”nin baş tutmasında maraqlı olan qüvvələr həmin ərofədə Azərbaycanı da siyasi qüvvələr və terrorlar həyata keçirirdilər. Lakin Heydər Əliyevi terror aktları ilə Azərbaycanın təhlükəli vəziyyətini həyata keçirməkdən çəkindirə bilmədilər. Bu müqavilənin

Azərbaycanın gələcək iqtisadi strategiyasının müəyyən edilməsində nə qədər mühüm rol oynayacağını müəyyənənləndirən böyük siyasi xadim Heydər Əliyev bütün təhdidlərə sinə gərərək, öz prinsiplərinə mövqeyindən geri çəkilmədi və layihəni gerçəkləşdirməyə nail oldu.

Dünya siyasi liderləri içərisində böyük nüfuzu olan Ümummilli Lider Heydər Əliyev vaxtilə SSRİ-ni idarə edən şəxslərdən biri kimi dünyanın yeni iqtisadi potensialını artırılması üçün Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsi əsas amil olaraq təmsil prinsipi qeydlənmişdir.

Burada Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinə də xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. 1999-cu ilin noyabrında Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilən ATÖT-in sammitində ABŞ, Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxıstan və Türkmənistan prezidentləri tərəfindən Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft kəmərinin çəkilişi haqqında dövlətlərarası müqavilə imzalanmışdır. 2002-ci il sentyabrın 18-də Bakıda, Səngəçal terminalında Heydər Əliyevin Türkiyə və Gürcüstan prezidentlərinin iştirakı ilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəmərinin təməli qoyulmuş və tikintisinə başlanmışdır. BTC-nin Azərbaycan hissəsinin Gürcüstan hissəsi ilə birləşdirilməsi 2004-cü ilin oktyabrında baş tutmuşdu. 2006-cı il iyulun 13-də isə Türkiyənin Ceyhan şəhərində XXI əsrin ən böyük enerji layihəsi olan Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimi keçirilmişdi. Göründüyü kimi, Qərblə Rusiya arasında “qızıl orta” müəyyənənləndirən Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycanın iqtisadiyyatının dinamik inkişafını təmin etməkdədir. Bütün sahələrdə, ilk növbədə informasiya texnologiyaları, innovasiyalar olmaqla, neftdən əldə edilən gəlirlə səmərəli qoyuluşunun şahidi oluruq.

Bir iştirakçı xüsusilə qeyd etməliyik. Bu neft sahəsində çalışan kadrların hazırlanmasına səmərəli qoyuluşu ilə bağlıdır. Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasında ölkəmizin təhlükəsizliyini təhdid edən hallar sırasında peşəkar insan ehtiyatlarının çatışmazlığı xüsusilə vurğulanmışdır. Konsepsiyaya görə peşəkar milli işçi qüvvəsinin və idarəetmə sektorunun inkişafı üçün zəruri olan bütün səviyyələrdə təlim və tədrisin təmin edilməsinə qərar olunan müdafiə təhsil sistemi yaradılmalıdır. Əks halda bu, Azərbaycan Respublikasının inkişafına uzaq perspektivdə mənfi təsir göstərə bilər. Bu təhlükənin aradan qaldırılması istiqamətində görülən işlər arasında neft sahəsində milli kadrların hazırlanması da mühüm rol oynayır. Bu sahədə uzun illər fəaliyyət göstərən Azərbaycan Neft Akademiyasının rolunu danmaq olmaz. Lakin bu ali məktəblə bərabər, yeni yaradılmış Ali Neft Məktəbinin də yeni çağırışlara cavab verən müasir milli kadrların hazırlanmasında fəaliyyəti böyükdür.

Neft kapitalından “insan kapitalı”na

Prezident İlham Əliyevin siyasi fəaliyyətinin mühüm məqamlarından biri məhz neft siyasətinin uğur qazanmasına verdiyi töhfələrdir. Cənab İlham Əliyevin prezidentlik dövründə isə həm uğurlu daxili və xarici siyasətin davam etdirilməsi, həm də ölkənin müdafiə potensialının artırılması nəticəsində ərazi bütövlüyümüzün təmin olunması, xarici siyasət kursunun düzgün müəyyən edilməsi, Qoşulmama Hərəkatına üzvlüyümüz, pandemiya və digər təbii fəlakətlər zamanı onlara ölkəyə yardım etməyimiz, ən əsası isə düşmənlər üzərində qələbənin təmin edilməsi Prezident İlham Əliyevin tarixi qızıl hərflərlə yazıldığı səhifələr, həmçinin düzgün neft strategiyasının gətirdiyi siyasi dividendlərdədir.

“Əsrin müqaviləsi”nin gerçəkləşməsi plan üzrə nəzərdə tutulduğu müddətdə həyata keçməyə başladı. 1999-cu ilin dekabrında Azərbaycan nefti ilə doldurulmuş ilk tanker dünya bazarlarına çıxarıldı. Bu neftin satışından əldə edilən valyuta Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmış Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna daxil edildi. Görülən bütün tədbirlər qeyri-neft sektorunun inkişafına xidmət etdi.

Azərbaycanın ən böyük kapitalı insan kapitalıdır. Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın dilindən səsləndirilmiş bu fikir Azərbaycanın dövlət siyasətinin əsas prioritetini təşkil edir. Özüni sosial dövlət elan edən Azərbaycanda həyata keçirilən bütün layihələrin mərkəzində məhz insan amili durur. Əlbəttə, biz neft ölkəsi olmağımız gerçəyini unutmamalıyıq. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın dövlət büdcəsinin bir hissəsini neftdən əldə edilən gəlirlər təşkil edir. Lakin qeyri-neft sektorunun inkişafı dövlətimizin ən vacib iqtisadi prioritetlərindəndir. Neftdən əldə edilən gəlirin qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilməsi iqtisadiyyatın dinamik inkişafını təmin etməkdədir. Bütün sahələrdə, ilk növbədə informasiya texnologiyaları, innovasiyalar olmaqla, neftdən əldə edilən gəlirlə səmərəli qoyuluşunun şahidi oluruq.

Bir iştirakçı xüsusilə qeyd etməliyik. Bu neft sahəsində çalışan kadrların hazırlanmasına səmərəli qoyuluşu ilə bağlıdır. Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasında ölkəmizin təhlükəsizliyini təhdid edən hallar sırasında peşəkar insan ehtiyatlarının çatışmazlığı xüsusilə vurğulanmışdır. Konsepsiyaya görə peşəkar milli işçi qüvvəsinin və idarəetmə sektorunun inkişafı üçün zəruri olan bütün səviyyələrdə təlim və tədrisin təmin edilməsinə qərar olunan müdafiə təhsil sistemi yaradılmalıdır. Əks halda bu, Azərbaycan Respublikasının inkişafına uzaq perspektivdə mənfi təsir göstərə bilər. Bu təhlükənin aradan qaldırılması istiqamətində görülən işlər arasında neft sahəsində milli kadrların hazırlanması da mühüm rol oynayır. Bu sahədə uzun illər fəaliyyət göstərən Azərbaycan Neft Akademiyasının rolunu danmaq olmaz. Lakin bu ali məktəblə bərabər, yeni yaradılmış Ali Neft Məktəbinin də yeni çağırışlara cavab verən müasir milli kadrların hazırlanmasında fəaliyyəti böyükdür.

Bəzi hallarda postneft dövrü ilə bağlı pessimist təhlillərlə rastlaşırıq. Hesab edirəm ki, postneft dövrü ilə bağlı ən ciddi şəkildə Azərbaycan dövləti, onun rəhbəri cənab İlham Əliyev düşünür. Qeyri-neft sektoruna qoyulan səmərəli, müxtəlif sahələrin inkişaf etdirilməsi bunun bariz nümunəsidir. Bir məsələni də xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, 2017-ci ildə “Əsrin müqaviləsi”nin iştirakçısı olan subyektlərlə yeni pay bölgüsü ilə bağlı müqavilə müddətinin 2050-ci ilə kimi uzadılması postneft dövrünün yaxın gələcəkdə aktual olmasından xəbər verir. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan dövləti, onun uzaqgörən, müdrik Prezidenti İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın düşünlü müqaviləsi ilə bağlı iqtisadi inkişafa təminat verir. Odur ki, bu mövzuda narahat olmağa dəyməz.

Mükəmməl enerji siyasəti

Ümumillikdə, qeyri-neft sektorunun inkişafını aşağıdakı kateqoriyalara ayırmaq olar: neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi; təhsilin, mədəniyyətin və idmanın inkişafına yönəlik layihələr; infrastruktur və nəqliyyat daşımaları layihələri.

İqtisadi rentabelliyyəti və dayanıqlığı baxımından alternativ enerji mənbələri son dövrlər bizim regionda da aktual qazanmaqdadır. Bu enerji növünün qaynaqlarının təbii olması bu sahənin səciyyəvi xüsusiyyətidir. Ümumiyyətlə, deyə bilərik ki, son illərdə aparılmış islahatların bir hissəsi bərpaulunan enerji istehsalı ilə bağlıdır. Bu sahədə bir sıra təşəbbüslər uğurla reallaşdırılıb və bərpaulunan enerji sahəsində “yaşıl iqtisadiyyat”ın inkişafında önəmli yer alıb. Xarici şirkətlərlə yeni layihələrin imzalanması bu sahədə atılan ciddi addımlardan biridir. İşgaldan azad edilmiş regionlarımızın bərpasında alternativ enerji mənbələrinə şərait yaratmaq olar. Xarici şirkətlərlə yeni layihələrin imzalanması bu sahədə atılan ciddi addımlardan biridir. İşgaldan azad edilmiş regionlarımızın bərpasında alternativ enerji mənbələrinə şərait yaratmaq olar. Xarici şirkətlərlə yeni layihələrin imzalanması bu sahədə atılan ciddi addımlardan biridir. İşgaldan azad edilmiş regionlarımızın bərpasında alternativ enerji mənbələrinə şərait yaratmaq olar.

Azərbaycanın iqtisadi potensialının ən vacib komponenti olan neft amilinin düzgün idarə edilməsi 44 günlük Vətən müharibəsində özünü göstərdi. Azərbaycanın hərbi baxımdan dünyanın ən güclü dövlətləri sırasına çıxmasında məhz bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı.

Azərbaycanın iqtisadi potensialının ən vacib komponenti olan neft amilinin düzgün idarə edilməsi 44 günlük Vətən müharibəsində özünü göstərdi. Azərbaycanın hərbi baxımdan dünyanın ən güclü dövlətləri sırasına çıxmasında məhz bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı. Vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən bu siyasətin düzgün qurulması həllədi rol oynadı.

Azərbaycanın yalnız neft deyil, həm də qaz ehtiyatları strateji əhəmiyyətə daşır. Xəzər dənizində yerləşən “Şahdəniz” yatağı dünyanın ən iri qaz yataqlarından biridir. “Şahdəniz” layihəsi çərçivəsində hasil edilən qaz hazırda “Cənub qaz dəhlizi” vasitəsilə Avropaya ixrac olunur. Azərbaycan üçün neftin ixracı mühüm iqtisadi resursdur. Lakin hökumət iqtisadiyyatda neftdən asılılığın azaldılmasına xüsusi önəm verir. Bu, neftin qiymətindəki dəyişikliklərin ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsir etməməsi üçün də vacibdir.

Gələcək perspektivlər və çağırışlar

Azərbaycanın enerji strategiyasının gələcəyi bir neçə əsas faktorla müəyyən oluna bilər. Bunlardan biri iqtisadi dəyişiklikləri ilə bağlıdır. Dünya əqli dəyişiklikləri ilə mübarizə tədbirləri gücləndikcə neft və qaz sənayesində istifadənin kriteriyaları təkmilləşir. Azərbaycan da bu istiqamətdə addımlar ataraq, “yaşıl enerji”yə keçid layihələrinə start vermişdir. Bu, bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişafını, xüsusən də külək və günəş enerjisinin istifadəsinə nəzərdə tutur.

Digər faktor beynəlxalq neft bazarları ilə bağlıdır. Neftin dünya bazarlarındakı qiymət dəyişiklikləri Azərbaycanın gələcək enerji tədarükünü təsir göstərir. Azərbaycanın neft strategiyası bu riskləri nəzərə alaraq, iqtisadi diversifikasiya və neft-qaz sektorundan əldə olunan gəlirlərin daha səmərəli istifadəsinə təminat verir.

Digər faktor regional əməkdaşlıq və təhlükəsizlikdir. Azərbaycanın geosiyasi mövqeyi regional münasibətlərə həssasdır. Buna baxmayaraq, Azərbaycanın enerji resurslarının neqli üçün yeni yollar axtarmağa və regional əməkdaşlıq genişləndirməyə davam edirdi.

“Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasından keçən otuz il Ümummilli Lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının nə qədər doğru olduğunu bir daha təsdiq edir. Bu uğurun ən vacib göstəricisi isə cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin enerji siyasətini yeni dövrün çağırışlarına uyğun qətiyyətli davam etdirməsidir.

Azərbaycanın enerji strategiyasının gələcəyi bir neçə əsas faktorla müəyyən oluna bilər. Bunlardan biri iqtisadi dəyişiklikləri ilə bağlıdır. Dünya əqli dəyişiklikləri ilə mübarizə tədbirləri gücləndikcə neft və qaz sənayesində istifadənin kriteriyaları təkmilləşir. Azərbaycan da bu istiqamətdə addımlar ataraq, “yaşıl enerji”yə keçid layihələrinə start vermişdir. Bu, bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişafını, xüsusən də külək və günəş enerjisinin istifadəsinə nəzərdə tutur.

neft və qaz hasilatı ilə məşğul olmaqla kifayətlənmir, həm də ölkənin neft-kimyə sənayesini, təbii qazın ixalını və ixracını, habelə neft məhsullarının istehsalını idarə edir. Şirkət həmçinin xarici ölkələrdə də investisiyalar həyata keçirərək beynəlxalq miqyasda öz mövqeyini gücləndirir.

SOCAR təkə daxili bazarda deyil, həm də beynəlxalq arenada aktiv iştirak edir. Şirkət Gürcüstan, Türkiyə, Ukrayna və digər ölkələrdə neft və qaz infrastrukturuna investisiyalar qoyur. Xüsusən də SOCAR-ın Türkiyədə həyata keçirdiyi STAR neftayırma zavodu layihəsi və PETKİM petrokimyə şirkəti ilə əməkdaşlığı Azərbaycan-Türkiyə iqtisadi münasibətlərini yeni səviyyəyə çıxardı.

Azərbaycanın yalnız neft deyil, həm də qaz ehtiyatları strateji əhəmiyyətə daşır. Xəzər dənizində yerləşən “Şahdəniz” yatağı dünyanın ən iri qaz yataqlarından biridir. “Şahdəniz” layihəsi çərçivəsində hasil edilən qaz hazırda “Cənub qaz dəhlizi” vasitəsilə Avropaya ixrac olunur.

Azərbaycan üçün neftin ixracı mühüm iqtisadi resursdur. Lakin hökumət iqtisadiyyatda neftdən asılılığın azaldılmasına xüsusi önəm verir. Bu, neftin qiymətindəki dəyişikliklərin ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsir etməməsi üçün də vacibdir.

Gələcək perspektivlər və çağırışlar

Azərbaycanın enerji strategiyasının gələcəyi bir neçə əsas faktorla müəyyən oluna bilər. Bunlardan biri iqtisadi dəyişiklikləri ilə bağlıdır. Dünya əqli dəyişiklikləri ilə mübarizə tədbirləri gücləndikcə neft və qaz sənayesində istifadənin kriteriyaları təkmilləşir. Azərbaycan da bu istiqamətdə addımlar ataraq, “yaşıl enerji”yə keçid layihələrinə start vermişdir. Bu, bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişafını, xüsusən də külək və günəş enerjisinin istifadəsinə nəzərdə tutur.

Digər faktor beynəlxalq neft bazarları ilə bağlıdır. Neftin dünya bazarlarındakı qiymət dəyişiklikləri Azərbaycanın gələcək enerji tədarükünü təsir göstərir. Azərbaycanın neft strategiyası bu riskləri nəzərə alaraq, iqtisadi diversifikasiya və neft-qaz sektorundan əldə olunan gəlirlərin daha səmərəli istifadəsinə təminat verir.

Digər faktor regional əməkdaşlıq və təhlükəsizlikdir. Azərbaycanın geosiyasi mövqeyi regional münasibətlərə həssasdır. Buna baxmayaraq, Azərbaycanın enerji resurslarının neqli üçün yeni yollar axtarmağa və regional əməkdaşlıq genişləndirməyə davam edirdi.

“Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasından keçən otuz il Ümummilli Lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının nə qədər doğru olduğunu bir daha təsdiq edir. Bu uğurun ən vacib göstəricisi isə cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin enerji siyasətini yeni dövrün çağırışlarına uyğun qətiyyətli davam etdirməsidir.

Azərbaycanın enerji strategiyasının gələcəyi bir neçə əsas faktorla müəyyən oluna bilər. Bunlardan biri iqtisadi dəyişiklikləri ilə bağlıdır. Dünya əqli dəyişiklikləri ilə mübarizə tədbirləri gücləndikcə neft və qaz sənayesində istifadənin kriteriyaları təkmilləşir. Azərbaycan da bu istiqamətdə addımlar ataraq, “yaşıl enerji”yə keçid layihələrinə start vermişdir. Bu, bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişafını, xüsusən də külək və günəş enerjisinin istifadəsinə nəzərdə tutur.

Sadiq QURBANOV,
Milli Məclisin deputatı